

ZAKONSKO NASLJEĐIVANJE PREMA PROPISIMA REPUBLIKE SRBIJE

Haris Brulić

Univerzitet u Novom Pazaru,
Novi Pazar, Srbija,
haris.brulic@uninp.edu.rs

Dženis Šaćirović

Univerzitet u Novom Pazaru,
Novi Pazar, Srbija,
dzenis.sacirovic@uninp.edu.rs

Apstrakt

Ovaj rad predstavlja zakonsko nasljeđivanje prema propisima Republike Srbije. Predmet rada su zakonsko nasljeđivanje i nasljedni redovi. Cilj rada jeste opisati zakonsko nasljeđivanje i nasljedne redove, obajsniti sve u vezi nasljeđivanja i detaljno prikazati ko su nasljednici i njihova prava sve u skladu sa pozitivnim propisima Republike Srbije. Prema Zakonu o nasljeđivanju Republike Srbije, postoje dva osnova za nasljeđivanje i to: nasljeđivanje po osnovu testamenta i nasljeđivanje po osnovu zakona. U ovom radu smo predstavili samo zakonsko nasljeđivanje i nasljeđivanje po zakonskim redovima. Prema Zakonu o nasljeđivanju Republike Srbije, postoje četiri nasljedna reda. U svakom nasljednom redu se navodi ko to ima pravo da nasljedi ostavioca. U radu je korišćena metoda sadržaja, normativna metoda.

Ključne riječi: zakonsko nasljeđivanje, nasljedni redovi, ostavioc, nasljednici, zaostavština, pravo predstavljanja.

LEGAL INHERITANCE ACCORDING TO THE REGULATIONS OF THE REPUBLIC OF SERBIA

Abstract

This paper presents legal inheritance according to the regulations of the Republic of Serbia. The subject of the paper is legal inheritance and hereditary orders. The aim of this paper is to describe the legal inheritance and inheritance orders, to explain everything about inheritance and to show in detail who the heirs are and their rights, all in accordance with the positive regulations of the Republic of Serbia. According to the Law on Inheritance of the Republic of Serbia, there are two grounds for inheritance, namely: inheritance on the basis of a will and inheritance on the basis of the law. In this paper, we have presented only legal inheritance and inheritance according to legal orders. According to the Law on Inheritance of the Republic of Serbia, there are four hereditary orders. Each hereditary line states who has the right to inherit the testator. The paper uses the method of content, the normative method.

Key words: legal inheritance, hereditary orders, testator, heirs, inheritance, right of representation.

UVOD

Nasljeđivanje, suštinski predstavlja prijenos duhovnih i materijalnih osobina sa predaka na potomke, sa kontinuitetom međuzavisnosti koji je isprva u korelaciji sa njihovim rodbinskim vezama. Ne samo kao pravni pojam, povezan sa prirodnim i društvenim naukama, javlja se i kao mnogo širi pojam. Njegov suvremeni karakter, koji označava prijenos imovine sa umrlog na druga lica, definiše i pojmove ostavioca i nasljednika, pa samim tim i suštinu i formu imovine koja se prenosi u zakonski određenom osnovu, definiše zaostavštinom. Samim tim, definiraju se i zakonski nasljednici, koji praćenjem i ispunjenjem forme u vidu određivanja stepena prava na imovinu ostavioca, koje definiraju nasljedni redovi i koje definiše zakon, a obrazlaže naučna oblast prava koju poznajemo kao Nasljedno pravo. Da bi se postupak nasljeđivanja uspostavio, moraju se ispuniti određene pretpostavke koje određuje ova oblast i koje predstavljaju činjenice za ispunjenjenasljedno pravnih normi, a to su smrt ostavioca, postojanje zaostavštine, postojanje nasljednika i osnovi pozivanja na nasljeđe. U tom smislu, dalje, zakon određuje ko su zakonski nasljednici imovine ostavioca. Postoje i posebna nasljedna pravila, kao što je pravo predstavljanja – *ius representationis*, koje određuje da prvenstvo ustupanja prava potomcima ostaviočevog srodnika koji u posebnim uvjetima definiranim zakonom ne mogu ili neće da potražuju svoje nasljedno pravo. Dalje, najbitnije, određuju se zakonski nasljednici, koje definiraju pomenuti nasljedni redovi, koji mogu biti neograničeni, ali i povezani sa pomenuta četiti nasljednja reda u svojstvu rodnog pripadanja te nužni nasljednici, te prava usvojenika i usvojioca. Pored toga, bitan segment je i pravni osnov koje predstavlja zakon sa jedne i pravo testamenta s druge strane. Sama zaostavština je vezana na sve pokretne i nepokretne stvari, s jedne strane na stvarna prava, kao što su pravo svojine, pravo službenosti, pravo zaloge, građenja, itd, zatim obligaciona prava koja mogu biti prava iz ugovora ili naknade štete, zatim autorsko pravo ili pravo industrijske svojine. Kod određenih prava, uzimaju se u obzir obligatorni odnosi koji važe kao ekskluzivno pravo korišćenja određenog dobra za života ostavioca i koja ne mogu nakon njegove smrti biti predmetom zaostavštine, pa samim tim, ne uzimaju se u obzir kao prava nasljednika, već prelaze u drugu formu vlasničkog odnosa ili prava na korišćenje, prema obligatornom odnosu između lica koje više nije u status korišćenja tog dobra i nekog drugog subjekta. Također, zakon poznaje i zajedničku imovinu supružnika, koja uključuje nasljedne redove u tom slučaju više od jednog lica nocioa zaostavštine. S tog aspekta, obligatorni odnosi, koji isprva nemaju odnos koji definiše opće uvjete u zakonodavstvu i pravnim osnovama za definiranje udjela nasljedstva, utječu na nasljednopravnu formu u vidu zakona i sadržinski odnos na koji utječu u sljedećoj etapi u rješavanju pravnih stvari vezanih za process nasljeđivanja.

ZAKONSKO NASLJEĐIVANJE

Pojam i značaj zakonskog nasljeđivanja

Zakonsko nasljeđivanje je nasljeđivanje u odsustvu ostaviočevog testamenta. Do zakonskog nasljeđivanja će doći:

- kada je ostaviočev testament ne sadrži odredbu o imenovanju nasljednika
- kada je ostaviočev testamen ništav
- kada je ostaviočev testament opozvan
- kada testamentarni nasljednik ne može da nasljedi ili kada da negativnu nasljednu izjavu. (Đurđević, 2012: 75)

Zakonsko nasljeđivanje se smatra osnovnim vidom sukcesije mortis causa. Zakonsko nasljeđivanje se smatra kao realna podjela imovine poslije ostaviočeve smrti i tako će ona da postoji i pored sačinjenog testamenta.

„Na osnovu zakona, ostavioca nasljeđuju: njegovi potomci, njegovi usvojenici i njihovi potomci, njegov bračni drug, njegovi roditelji, njegovi usvojioci, njegova braća i sestre i njihovi potomci, njegovi dedovi i babe i njihovi potomci i njegovi ostali preci.“ (Zakon o nasljeđivanju Republike Srbije čl. 8. st. 1. https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_nasledjivanju.html)

Nasljeđivanje po linijama

Linija označava skup zakonskih nasljednika koji čini najbliži ostaviočev srodnik i svi njegovi potomci. U prvom nasljednom redu liniju čine ostaviočevo dijete sa svojim potomstvom. Broj linija u prvom nasljednom redu nije unaprijed određen, zavisi od toga koliko ostavilac ima djece. U drugom naljednom redu postoje dvije linije i to očeva i majčina. Očevu liniju čini ostaviočev otac i svi njegovi potomci a majčinu liniju čini ostaviočeva majka i svi njeni potomci. U trećem nasljednom redu postoje četiri linije i nju čine djed i baba.

Pravo predstavljanja

„Ako ostaviočevo dete ne može ili neće da naslijedi, njegov deo na jednake delove nasljeđuju njegova deca (unuci ostaviočevi), a kad neki od ostaviočevih unuka ne može ili neće da nasljedi, njegov deo na jednake delove nasljeđuju njegova deca (praunuci ostaviočevi) i tako redom sve dokle ima ostaviočevih potomaka.“ (<https://www.overa.rs/zakon-o-nasledjivanju.html>)

Pravo predstavljanja uređuje raspodjelu zaostavštine između pripadnika iste linije. U ovom okviru razlikuju se dva uža principa:

- princip reprezentovanja i
- princip nastupanja (Đurđević, 2012:82)

1.3.1. Princip reprezentovanja

Princip reprezentovanja znači da nosilac linije isključuje svoje potompke. Nosilac linije predstavlja svoju liniju. On nasljeđuje po principu jedan za sve. Ovo znači da nosilac linije nasljeđuje a ne njegovi potomci. U prvom nasljednom redu to je ostaviočevo dijete. U drugom nasljednom redu su ostaviočevi roditelji. U trećem su to djedovi i babe.

1.3.2. Princip nastupanja

Princip nastupanja primjenjuje se kada ostavioca ne može da naslijedi njegov srodnik, već njegovi potomci (srodnika). Tako da potomci srodnika dobijaju koliko bi dobio njihov srodnik da je postao nasljednik. Tako da kod principa nastupanja, ostavioca će nasljediti potomci srodnika zato što je srodnik umro prije ostavioca.

2. NASLJEĐIVANJE PO NASLJEDNIM REDOVIMA

Prema pozitivnim propisima Srbije postoji:

- prvi nasljedni red
- drugi nasljedni red
- treći nasljedni red
- četvrti nasljedni red i ostali nasljedni redovi.

2.1. Prvi nasljedni red

Prema zakonu prvi nasljedni red čini:

- ‘‘oni koji čine ostaviočeve potomke’’ i
- ‘‘ostaviočev bračni drug’’ (Zakon o nasljeđivanju Republike Srbije, čl. 9. st.

1. <https://www.overa.rs/zakon-o-nasledivanju.html>)

Ostaviočevi potomci i njegov bračni drug nasljeđuju ostaviočevu zaostavštinu na jednake dijelove.

Kada ostaviočevo dijete ne želi da naslijedi, primjenjuje se pravo predstavljanja. Umjesto tog djeteta pozivat će se njegovi potomci i oni će dobiti onoliko koliko bi pripalo ostaviočevom potomku da ja naslijedio tj., da je postao nasljednik. Ukoliko ostaviočev unuk ne može ili neće da bude nasljednik onda će se pozvati njegova djeca (praunučad). I oni će dobiti onoliko koliko bi dobio unuk da je bio nasljednik. Pravo predstavljanja može da se primjenjuje sve dok postoji ostaviočevih potomaka. A kada supružnik ostavioca ne može ili neće da naslijedi ostavioca, onda se zaostavština dijeli na jednake dijelove između ostaviočeve djece. Znači, ovdje se neće primjeniti pravo predstavljanja.

2.2. Drugi nasljedni red

Pripadnici drugog nasljednog reda se pozivaju kada ostavilac nije imao potomaka ko bi ga mogao nasljediti.

Prema pozitivnim propisima Srbije drugi nasljedni red čine:

„ostaviočev bračni drug”
„ostaviočevi roditelji i njihovo potomstvo”. (Zakon o nasljeđivanju Republike Srbije, čl. 12.st. 1. [http://ius.bg.ac.rs/prof/materijali/vukmil/Zakon%20o%20nasledjivanju%20\(1995\).pdf](http://ius.bg.ac.rs/prof/materijali/vukmil/Zakon%20o%20nasledjivanju%20(1995).pdf))

Zakonodavac je postavio princip po kome supružnik ne može biti jedini nasljednik u prvom nasljednom redu. Supružnik se tretira kao nasljednik prvog nasljednog reda samo onda ako postoji samo jedan ostaviočev potomak koji može i hoće da naslijedi. Shodno tome, $\frac{1}{2}$ nasljedstva je najviše što supružnik može dobiti u prvom nasljednom redu. (Đurđević, 2012:88)

„Ako iza ostavioca nisu ostali potomci koji se pozivaju na nasljeđe, supružnik prelazi u drugi nasljedni red.” (Zakon o nasljeđivanju Republike Srbije, čl. 11. [http://ius.bg.ac.rs/prof/materijali/vukmil/Zakon%20o%20nasledjivanju%20\(1995\).pdf](http://ius.bg.ac.rs/prof/materijali/vukmil/Zakon%20o%20nasledjivanju%20(1995).pdf))

„Zaostavština se dijeli na jednake dijelove između suružnika i ostaviočevih srodnika. Ostaviočev bračni drug dobija jednu polovinu, a drugu polovinu dobijaju ostaviočevi roditelji. Ako bračni drug ne želi ili ne može da bude nasljednik onda zaostavštinu nasljeđuju na jednake dijelove ostaviočevi roditelji.

Ako ostaviočevi roditelji ne mogu ili ne žele da budu nasljednici onda zaostavštinu nasljeđuju njihovi potomci tj., braća i sestre ostavioca. Ako ostaviočeva braća ili sestre ne žele ili ne mogu da nasljeđuju pozivaju se njihova djeca tj.ostaviočevi bratanci i sestrići i sve tako redom dokle ima potomaka.” (Zakon o nasljeđivanju Republike Srbije, čl.13.)

Ako ostaviočevi roditelji nemaju potomka cijelu zaostavštinu nasljeđuje supružnik.

2.3. Treći nasljedni red

Nasljednici trećeg nasljednog reda nasljeđuju kada iz prvog i drugog nasljednog reda nema potomaka koji bi ostavioca naslijedili.

Prema zakonu treći nasljedni red čine:

- „ostaviočevi djedovi i babe i njihovi potomci.” (Zakon o nasljeđivanju Republike Srbije, čl.16.stv.1.)

Znači, ovdje postoje dvije loze. „Ostaviočev djed i baba sa očeve strane i ostaviočev djed i baba sa majčine strane” (<https://www.docsity.com/sr/nasljedno-zakonsko-nasledjivanje/773337/>).

- Očevu lozu čine djed i baba po ocu i svi njegovi potomci i to: stričevi, braća i sestre po stricu i njihovi potomci, tetke koje su sestre ostaviočevog oca i njihovo potomstvo. U sastav majčine loze ulaze djed i baba po majci i svi njihovi potomci i to: ujaci, braća i sestre od ujaka, tetke koje su sestre ostaviočeve majke i njihovo potomstvo. (Đurđević, 2012:93)

Svaka loza dobija po jednu polovinu zaostavštine. Nosioci loza su djedovi i babe. Ostaviočevi djedovi i babe nasljeđuju po jednu četvrtinu. U slučaju da neki od nosioca linije ne mogu ili ne žele da naslijede primjenit će se pravo predstavljanja. Pa će shodno tome po njihovom udjelu koji bi njima pripadao, nasljeđivati njihovi potomci. Pravo predstavljanja će se koristiti sve dokle postoji ostaviočevih potomaka.

2.4. Četvrti nasljedni red i ostali nasljedni redovi

Nasljednici nasljednog reda četvrtog stepena, nasljeđuju ukoliko nema nasljednika iz prethodna tri navedena nasljedna reda. „Prema zakonu četvrti nasljedni red čine ostaviočevi pradjedovi i prababe.” (Zakon o nasljeđivanju Republike Srbije, čl. 19. st.1. https://e-justice.europa.eu/content_succession-166-lt-hr.do)

Ostaviočevi pradjedovi i prababe sa očeve strane nasljeđuju po jednu polovinu, a pradjedovi i prababe sa majčine strane nasljeđuju drugu polovinu.

Znači, ovdje se kao nosioci linije javljaju roditelji ostaviočevih djedova i baba.

Ovdje pravo predstavljanja ne postoji zato što potomci pradjeda i prababe nisu zakonski nasljednici.

„Prema zakonu poslije pradjedova i prababa zaostavštinu nasljeđuju njegovi dalji preci, po pravilima kako nasljeđuju njegov pradjeda i prababa.” (Zakon o nasljeđivanju Republike Srbije, čl.20.)

„Prema zakonu ako ostavilac nema potomaka naslijediće Republika Srbija. A zaostavštinu koju Republika Srbija naslijedi pripast će kao državna imovina.” (Zakon o nasljeđivanju Republike Srbije, čl.21.stv.1,2,3.)

„Zakon poznaje dvije vrste usvojenja: potpuno i nepotpuno. Usvojenik iz potpunog usvojenja, njegovi potomci i njegovi usvojenici iz potpunog usvojenja i njihovi potomci nasljeđuju usvojioca i njegove srodnike isto kao što djeca i njihovi potomci nasljeđuju svoje roditelje i njihove srodnike.

Usvojenik iz potpunog usvojenja i njegovi potomci ne nasljeđuju usvojenikove krvne srodnike, niti ovi nasljeđuju usvojenika i njegove potomke.” (Zakon o nasljeđivanju Republike Srbije, čl. 34. st.1,2. <https://profisistem.com/propisi/zakon-o-nasledjivanju/>)

„Usvojenik iz nepotpunog usvojenja, njegovi potomci i njegovi usvojenici iz potpunog usvojenja i njihovi potomci, nasljeđuju samo usvojica isto kao što deca i njihovi potomci nasljeđuju svoje roditelje ako ta prava pri usvojenju nisu ograničena ili isključena. Nepotpuno usvojenje ne smeta nasljeđivanju između usvojenika i njegovih krvnih srodnika.” (Zakon o nasljeđivanju Republike Srbije, čl. 3.st. 1,2. <https://www.overa.rs/zakon-o-nasledjivanju.html>)

„Usvojenik iz nepotpunog usvojenja i njegovi potomci ne nasljeđuju usvojioca ako je usvojilac bio podneo zahtev za prestanak usvojenja a posle njegove smrti se utvrdi da je zahtev bio osnovan.” (Zakon o nasljeđivanju Republike Srbije, čl.36.)

Usvojilac iz potpunog usvojenja i njegovi srodnici nasljeđuju usvojenika i njegove potomke isto kao što roditelji i njihovi srodnici nasljeđuju svoju decu i njihove potomke. (Zakon o nasljeđivanju Republike Srbije, čl. 37. <https://profisistem.com/propisi/zakon-o-nasledjivanju/>)

„Usvojilac iz nepotpunog usvojenja i njegovi srodnici ne nasljeđuju usvojenika. Izuzetno, ako usvojilac nema nužnih sredstava za život a usvojenik nema nasljednika iz prvog nasljednog reda, usvojilac može u roku od jedne godine od smrti usvojenikove zahtevati doživotno uživanje na delu zaostavštine ako pri usvojenju nisu bila isključena usvojenikova nasljedna prava. Pri odlučivanju sud ceni dužinu trajanja usvojenja, obim usvojenikovih nasljednih prava, vrednost zaostavštine i imovno stanje nasljednika pozvanih na nasljeđe. Ako usvojilac umre pre ostvarenja prava na

nasljeđivanje, to pravo ne prelazi na njegove nasljednike.” (Zakon o nasljeđivanju Republike Srbije, čl.38.stv.1,2,3,4. <https://www.overa.rs/zakon-o-nasledivanju.html>)

ZAKLJUČAK

Formom zakona i sadržinom nasljednopravnih odnosa u praksi, susrećemo se sa velikom odgovornošću ispunjenja rješenja koja će pospješiti pravilan odnos među subjektima nasljednog procesa, prenošenja imovine, pava i obaveza sa ostavioca na njegove nasljednike. Dodatno otežavajuća okolnost u prevalizazuženju suštinskih problema i poštivanja zakona mogu biti zamršeni procesi unutar porodica, koja u dugim i mukotrpnim procesima nastoje uvijek da na ispit stave pravna tumačenja i zakonski regulirana rješenja. Valja napomenuti da Zakon o nasljeđivanju Republike Srbije, sa svojim odredbama, definira jasan i precizan odnos subjekata u procesu ostvarivanja prava nasljeđivanje, ali i definira koje su to prava iz obligacionih odnosa, koje pravni laici često miješaju sa stvarnim, dolazeći do izazova proizvoljnog tumačenja prava, što može dovesti lica do beskompromisne borbe za nepripadajuća prava. Nasljedni redovi, pravo testamenta ostavioca i ostala prava navedena u ovom radu, nastoje da približe ovu aktualnu temu, objasne i obavezuju svoja tumačenja prema zakonskom rješenju i nasljednom pravu, kao osnovama procesa pravnih pitanja iz do sada obrađene pravne teme.

BIBLIOGRAFIJA

1. Đurđević Dejan, Institucije naslednog prava, Službeni glasnik Beograd, Beograd 2012.
2. Roskić Jasmina, Nasledno pravo-zakon,sudska praksa.obraci i registar pojmova, Poslovni biro D.O.O Beograd, Beograd 2007.
3. Zakon o nasljeđivanju Republike Srbije, Službeni glasnik RS, br.46/95, 101/2003,USRS i 6/201.

Sekundarna (internet stranice):

4. <http://www.ius.bg.ac.rs>
5. <https://e-justice.europa.eu>
6. <https://profisistem.com>
7. <https://www.doccity.com>
8. <https://www.overa.rs>
9. <https://www.paragraf.rs>

RESUME

The form of the law and the content of inheritance relations in practice meet with a great responsibility to fulfill the solution that will enhance the proper relationship between the subjects of the inheritance process, transfer of property, peacock and obligations from the testator to his heirs. An additional aggravating circumstance in overcoming essential problems and respecting the law can be the complicated processes within families, which in long and arduous processes always try to put to the test legal interpretations and legally regulated solutions. It should be noted that the Law on Inheritance of the Republic of Serbia, with its provisions, defines a clear and precise relationship of subjects in the process of exercising inheritance rights, but also defines the rights of obligations, which legal laymen often confuse with real ones, which can lead individuals to an uncompromising fight for inalienable rights. Inheritance orders, testator's will and other rights listed in this paper, try to approximate this current topic, explain and oblige their interpretations according to the legal solution and inheritance law, as the basis of the process of legal issues from the legal topic discussed so far.